

Erasmus+

SIKAVUTNOLIL E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Co-funded by the
Erasmus+ programme
of the European Union

Saikerin

KOTOR 1.....	4
1.1 Korkori notikeribe taro fundavne džandipa	4
1.2 Drabaribe: Legendarno džukel.....	6
KOTOR 2.....	8
2.1 Numeriribe: Matematikane kheliba	8
2.2 Numeriribe: planiribe dajanibe	8
KOTOR 3.....	9
3.1 Drabaribe / Kreativno gndipe	9
3.2 Drabaribe thaj matematika	10
KOTOR 4.....	13
4.1 Hramovibe: Hramovibe eseji.....	13
4.2 Hramovibe: hramovive formalno lili.....	13
KOTOR 5.....	15
5.1 Komunikacia thaj aktivno šunibe.....	15
5.2 Aktivno šunibe 1.....	15
KOTOR 6.....	17
6.1 IKT KORKORI- NOTIKERIBE	17
6.2 Pendžarkeribe e Microsoft Office Word-ea 1	19
KOTOR 7.....	21
7.1 Pendžarkeribe e Microsoft Office Word-ea 2	21
7.2 Pendžarkeribe e Microsoft Office Excel-ea 1	21
KOTOR 8.....	23
8.1 Pendžarkeribe e Microsoft Office Excel-ea 2	23
8.2 Problemeskoro čhinavibe 1.....	23
KOTOR 9.....	25
9.1 Problemeskoro čhinavibe 2.....	25
9.2 Khedibe informacie tar internet	25
9.3 Istemalkeribe internet bašo resibe dži informacie.....	26
KOTOR 10.....	27

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

10.1 Istemalkeribe IKT ki timeskiri buti: Khuvin ki Asana	27
10.2 Istemalkeribe IKT ki timeskiri buti	27
KOTOR 11.....	28
11.1 Pendžarkeribe e-poštaja 1	28
11.2 Pendžarkeribe e-poštaja 2	28
KOTOR 12.....	30
12.1 Pendžarkeribe e Microsoft Office PowerPoint-ea 1	30
12. Pendžarkeribe e Microsoft Office PowerPoint-ea 2	31
KOTOR 13.....	32
13.1 Khuvin ko aktivno šunibe	32
13.2 Aktivno šunibe: paramisi jekhe lafea.....	32
KOTOR 14.....	33
14.1 Organiziribe thaj vastaribe vaktea.....	33
14.2 Organizacia thaj vastaribe e vaktea ko timi	34
KOTOR 15.....	34
15.1 Aktivno šunibe: roljengoro khelibe	34
15.2 Aktivno šunibe ko konfliktna situacie	36
KOTOR 16.....	36
16.1 Strategikano thaj inovativno gndipe	36
16.2 Komunikaciakere džandipa: Biverbalno komunikacia.....	37
KOTOR 17.....	38
17.1 Biverbalno komunikacia 2	38
KOTOR 18.....	39
18.1 Kreativno gndipe	39
18.2 Logikane khelina	39
KOTOR 19.....	40
19.1 Lafikeribaskere džandipa	40
KOTOR 20.....	43
20.1 Lafikeribe ki praksa	43
KOTOR 21.....	44
21.1 Fakti thaj gndipe	44

SIKAVUTNOLIL

21.2 Fakti thaj gndipe 2	45
KOTOR 22.....	49
22.1 Inovativno gndipe	49
22.2 Logikane khelina	49
KOTOR 23.....	49
23.1 Publik prezentacia: intervju	49
KOTOR 24.....	51
24.1 Aplikacia bašo džandipa: Rolja ki khelin	51

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

KOTOR 1

1.1 Korkori notikeribe taro fundavne džandipa

Keren akava korkori notikeribe. Išareti keren o džovapi so si jekajek tumare šajdipancar:

Drabaribe

	Oja	Hari	Na
Me šaj te drabarav thaj te dikhav o sikavina baši produktia ja etikete.			
Me šaj te drabarav thaj haljovav o mesažia, notikerina thaj lila.			
Me šaj te drabarav nekobor harne dokumentia, sar so si biltenia, brošure ja magazinia kite arakhav informacie			
Me šaj te drabarav thaj haljovav o formalna dokumentia sar so si phanlelafia bašo servisia thaj rapportia baš incidentia.			
Me šaj te drabarav thaj te dikhav o sikavina baši produktia ja etikete.			
Me šaj te drabarav thaj haljovav o mesažia, notikerina thaj lila.			
Me šaj te drabarav nekobor harne dokumentia, sar so si biltenia, brošure ja magazinia kite arakhav informacie			
Me šaj te drabarav thaj haljovav o formalna dokumentia sar so si phanlelafia bašo servisia thaj rapportia baš incidentia.			

Numeriribe

	Oja	Hari	Na
Me šaj te kerav jekhe pireske kalkulacie taro tipi khedibe, minusiribe, butfarkeribe thaj ulavibe.			

SIKAVUTNOLIL

Me šaj te kerav pobut pire taro kalkulacie istemalkerindor procentia, dropke/kotorvalipa, decimalne ja koeficientia.			
Me šaj te kerav čačutne napikeriba sar so si lungipe ja temperatura			
Me šaj te esapikerav o dimenzie, thaneskoro baripe ja sahnipe ko turli forme.			
Me šaj te planirinav j ate dikhlijarav o plania, budžetia ja rezerve			

Hramovibe

	Oja	Hari	Na
Me šaj te istamelkerav čačutneste i gramatika thaj hramovibaskoro čhani			
Me šaj te hramonav ki te informirinav ja te rodav informacie			
Me šaj te vakerav mle stavia ki hramome forma			
Me šaj te hramonav harne notikerina sar so si hramoviba ko diveri ja notikerina baši litora deibaske godi.			
Me šaj te hramonav dokumentia istemalkerindor definicia sar so si phanlelafia ja finansiakere raportia.			

1.2 Drabaribe: Legendarno džukel

Drabar o teluno teksti:

“O legendarno džukel“

Anglal o baro pampurengoro stasioni ki Šubuja ko Tokio, si kuzeskiri statua taro bronzakoro džukel – Hačiko. Trujal so I statua si tikni kana ka komparirinel pe e bare neonengere išaretencar, oj nane pharo te arakhel pe. Istemalkerela pe sar arakhibangoro than taro 1934, a avdive ka arakhen šele manušen kola adžikerena te resen lengere amala – salde dikhen e džijane. Hačiko, e Akitakoro džukel si bijame ko 1923 thaj ando ko Tokio ko 1924. Leskoro sajbija, o profesori Ujeno than ov sine biulavibaskere amala taro šuru. Sakova dive Hačiko džala barabar pe sajbijaja, profesori ko Thagarutno univerziteti, dži pampurengoro stasioni Subuja, kana ka džal ki buti. Kana ka iranel pe, o profesori sakana arakhela sine e džukele sar sabureja adžikerela ole. Bezehaske o profesori mulo jekfaratar ki buti ko 1925 berš angleder te iranel pe khore.

Trujal so Hačiko sine tikno džukel, i relacia maškar leste thaj leskoro sajbija sine but zorali thaj ov gelo poadarig te adžikerel ko stasioni sakova dive. Nekana ačhola sine odorig divencar thaj trujal so o manuša pakjana sine kaj ov sakana iranela pe odorig sebepi o habe so dena leske o nakhutne ko droma. Sar nakhela sine o vakti, ov ulo pendžardi dikhin e dromarutnenge odorig. Ko 1935 berš o Hačiko mulo ko than kote so paluno drom dikhla ple majšukar amale dživdo.

Akana drabaren akala vakeriba thaj den džovapi:

1. O neonengere roša si majbare tari Hačikoskiri statua
 - a. Oja
 - b. Na
 - c. Na liparela pe
2. O Hačiko si bijame ko Tokio ko 1923.
 - a. Oja
 - b. Na
 - c. Na liparela pe
3. O profesori merela tari vileskiri khuvin.
 - a. Oja
 - b. Na
 - c. Na liparela pe
4. I statua taro Hačiko si ko stasioni.
 - a. Oja
 - b. Na

- c. Na liparela pe
5. O profesori kerela sine buti ki maškarutno sikljevni.
- a. Oja
 - b. Na
 - c. Na liparela pe

Pučiba baši diskusia:

Sine li o teksti pharo haljovibaske?

Kola pučiba sine majlokhe te džovapikeren pe thaj kola sine pophare?

KOTOR 2

2.1 Numeriribe: Matematikane kheliba

Rodaja tumendar te leljaren thaj te khelen i aplikacia baši mobilno: [Math Games – Brain Workout](#), dikhindor o instrukcie taro tumaro treneri.

2.2 Numeriribe: planiribe dajanibe

Avutne talemeste planirinena familiakoro dajanipe ko vaktilungipe taro 7 divesa. Tumen dromarena tari Tirana tumare dajaja, dadea thaj phralea. Si tumen trin šajdutne destinacie kolen šaj te alusaren. Lena informacie bašo duripe, fijati pali kilometro, prosekoskoro fijati bašo thanakeribe thaj prosekoskoro fijati bašo habe ko restorania. Alusaren destinacia so si majkuč.

Informacie so si zarurime si dende ki tabela majtele:

	Parga	Budva	Dubrovnik
Duripe tari Tirana (km)	385	175	266
Autobuseskoro fijati ko kilometria (EUR)	0.2	0.21	0.75
prosekoskoro fijati bašo thanakeribe ko dive (štare dženenge)	30	25	30
Prosekoskoro fijati bašo habe ko restorantia (EUR) / valjani te esapikeren pe trin habe ko dive	15	20	25

Diskusia:

Savi si majudžuzi opcia?

Savi si majkuč?

Sine li o savali pharo?

Sar aljan dži džovapi?

KOTOR 3

3.1 Drabaribe / Kreativno gndipe

Pala ko sikavina taro treneri, agorkeren o talemi.

Avgo, valjani lačheste te drabaren o teluno teksti.

Dujto, valjani te identifikuinen o relevantna nahtarale alfia taro teksti garavdo ki garavutni.

Pal odova, valjani te formirinen lafjori istemalkerindor o nahtarale lafia kolen identifikuingen.

Misaleskoro vakeribe

Kristina Tanase (29) taro Džudžiu, Romania si misal baš atestikeribe kaj si šajdutno te ovel pe Rom thaj kamijabalo. Bijame ki familia Roma, i majterni taro panč čhave trine phureder phenjencar thaj jekhe phralea, oj angigarela kaj nane but šukar ki sikeljovni ki te šurarel. Sar thaj but taro terne romane čhaja, oj adžikerela sine sigate te mukel i sikeljovni ki te prandinel pe thaj te ovel la čhave.

Numa, o šajdipe te heminel pe avere manušencar taro turli kulture inspiriringja ola te iranel pli perspektiva ko dživdipe thaj te koncentrirnel pe ki lakiri edukacia. Akana oj si sikavni thaj baro aktivisti savo butikerela e „Arakh e čhaven tari Romania“ sar menadžeri ko proekti. Oj si specializirime baš edukaciakere iniciative ko pervazja tari romani khedin kote so si učo proicenti čhave kola na džana ki sikeljovni. Jek taro proektia kolende i kristina si saikerdo si specialno hazrikerdi 42-divesngiri programa baš integriribe taro romane čhave maškar 3 thaj 6 berš, ternencar tar aver khedina. I resarin si te hazrikerel olen baši hemibe sikelencar taro turli darhni ki sikeljovni. „Čače mangava te dikhav e čhavengiri sima soske ola si saikerde ko aktivipa. Džiakana integriringjam pobut taro 500 čhave ko sikeljovne sar rezultati tar akaja programa“, vakejrgja i Kristina, kaskoro plesutno palpalunipe vakerela kaj oj šaj te identifikuinel pe e čhavencar kolen olen meninela. „sebepi so o Roma kerena buti e Romenge majšukar haljovava i kultura, odova so si zaruri thaj o problemia kolencar but tar akala čhave arakhena pe sakova dive“, vakergja oj. „Mire daj thaj dat si bieducirime. Mo dat mukhlja i sikeljovni pali oftoto klasi, a mi daj pala ko 4-to klasi, numa o soduj mangena sine pobut pe čhavenge. Na sijum sine but šukar ki sikeljovni, numa ničale avibaja ki khangeri zaruri sine te heminav man avere manušencar, te dživdinkerav aver kulture thaj te saikerav man ko aktivipa avere khedinencar“. I kristina halili kaj te manglja te kamijabikerel ko dživdipe, valjani te kerel majbut. O berša baši studiribe pokinkerde pe soske tari maškaruni edukacia oj geli ko koledži thaj lelja stipendia fakulteteske. „Akana, mangava te ova jekajek thaj sarine amen šaj te ova kamijabale“, vakergja i Kristina.

Akana, arakhen o nahtarale lafia ki garavutni majtele.

P	R	O	G	R	A	M	M	E	A	E	R	V	S	D	C	B	S	N	M
S	C	C	D	X	E	Y	I	Z	H	L	K	T	V	W	O	A	M	C	C
C	V	E	R	E	X	A	M	P	L	E	V	B	N	R	M	B	E	V	E
F	H	E	C	S	W	C	A	B	T	Y	H	J	K	L	M	V	L	S	W

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

E	F	G	C	R	Q	T	Y	C	Y	W	A	S	S	I	U	V	B	C	M
T	R	Q	D	U	T	I	O	Y	P	X	W	U	J	D	N	S	O	C	L
A	C	I	S	E	T	V	R	I	P	C	C	S	Y	B	I	C	R	X	E
N	Q	N	E	M	F	I	C	F	B	C	X	R	U	E	T	A	P	A	A
O	X	T	V	X	W	S	Q	B	E	J	K	L	U	T	Y	C	E	R	V
I	X	E	T	G	X	T	A	S	W	D	F	E	C	G	H	I	S	J	E
S	X	G	O	W	S	G	S	T	V	J	U	Q	X	G	R	T	C	V	S
S	T	R	T	X	Q	F	A	G	T	C	G	C	X	Q	Y	X	Y	I	C
A	X	A	X	V	U	E	T	N	V	D	H	T	A	C	J	L	O	W	H
P	X	T	E	L	F	A	E	T	V	N	O	N	E	T	C	B	T	O	O
A	R	E	X	F	N	Y	U	E	W	T	I	N	T	I	I	O	T	T	O
C	V	Y	T	I	N	U	T	R	O	P	P	O	Q	E	C	O	I	T	L
X	F	T	Y	V	N	D	H	I	O	V	A	E	R	V	Y	U	N	C	H
X	V	N	T	C	D	E	T	B	J	K	D	E	T	V	W	Q	T	V	O
X	E	W	E	D	U	C	A	T	I	O	N	S	W	T	U	I	C	V	O
C	U	L	T	U	R	E	W	C	T	I	C	A	D	A	M	O	R	J	I

Ko agor, valjani te kere lafjori e lafencar kolen identifikuingjen.

Savo talemi sine majpharo?

Kobor vakti valjangja tuke te agorkere o talemi?

3.2 Drabaribe thaj matematika

Dikhen e trenereskere instrukcie thaj agorkeren o talemi.

Scenario:

Tumen dromarena taro Skopje dži Napoli avionea. Nane direktno linia maškar o soduj dizja agjaar so ka valjani te keren transferi maškar o urjariba. Ka dromaren taro Skopje dži Zagreb Croatia Airlines-ea thaj urjarinaja taro Wizz Air dži Napoli. Numa, dromarena potiken budžetea. Si tumen rezervirime urjariba kola šajsarena salde vasteskoro bagaži. Odoleske valjani te dikhen e bagažeskere politike taro sosuj kompanie ki te džanen so si tumenge muklo te legaren tumencar. Drabaren o tekstia thaj den džovapi ko pučiba

Croatia Airlines

Džipheribe ko vasteskoro bagaži

Drmarutne tar ekonomikani klasa: 1 kotor

- Maks.pharipe 8 kg
- Sahne dimenzie dži 115 cm (55x40x20)

Dromarutne tari biznis klasa: 2 kotora

- Maks.pharipe pali kotor 8 kg
- Sahne dimenzie dži 115 cm (55x40x20) ja 57x54x15cm te si pakjarutno gono šejenge

Ko ulavde čhipote, ko athinalipe taro čhani tar aeroplani, i mukin vasteskere bagažeske bašo dromarutne tari biznis klasa šaj te ovel limitirime ko 1 kotor.

O bagaži kova nane te ovel jekajek e hramonkerde dimenziencar/pharipe nane te leljarel pe sar vasteskoru bagaži thaj šaj te phiravel pe salde sar dikhljardo bagaži. Ko nesave čhipote, odova haljovkerela džipherde hardžipa.

So te lel pe džipherdeste?

Sakova dromarutno džipherdeste paj te lel:

- 1 plesutno predmeti maksimalno baripaja taro 40x30x10 cm (16x12x4 in) ki dromarutnengiri kabina

(sar misal, 1 džuvljani vasteskiri čanta ja 1 laptop ja 1 gono pikeske)

Trujal 1 plesutno predmeti, sakova dromarutno kova dromarela čhavea majtikno taro 2 berš si nijamea te:

- 1 korpa čaveskere phiravibaske ja 1 kolica ja 1 vordoneskiri phiravutni bešljarni
- Habe bebenge hardžipaske ko vaporí

* O phiravibe korpe, kolice ja thana vordonenge valjani te den pe ki porta ja anglal te khuven ko avioni. Salde vordonengere bešljarne šaj te oven leljarde taro ekipaži teli kondicije te čhivgje pe ki ulavdi bešljarni kindi e bebeske.

Sar džipherin taro 1 plesutno predmeti, o dromarutne ulavde zarurencar jekajek šaj te len: 1 čifti paterice ja/thaj proteze ja nesavo aver protetikano predmeti

Wizz Air

1. Kana urjana e WIZZ Air-ea, sakova dženo šaj te lel pesar:

- Jek kotor taro vasteskoro bagaži na majbaro taro 55 x 40 x 23 cm, maksimum dži 10 kg pharipe
- Dži šov predmeta taro čekirime bagaži pharipaja na pobut taro 32 kg
- Biistemalerutne predmetia kinde ko aeroporti pala siguripaskere dikhljariba

Džipherde predmetia ko bordingo/andre ko avioni

Šaj te len akala predmetia andre ko avioni bilovengoro:

- 1.palto ja kjeba
- 2.mobilno telefoni

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO
ROMANO TERNIPÉ

<p>3.drabaribaskoro materiali baš urjaribe
4.Čhavenge potikne taro duj berša: habe baši urjaribaskoro vakti ja pkajarutni kolica bebenge ja tikno kreveti
5.Čifti paterice baši fizikane invalidna dromarutne</p> |
|---|

Pučiba:

1. Kobor kotora bagaži šaj te len sar vasteskoro bagaži (kombinirime politike)?
2. Kobor si o mukle dimenzie taro vasteskoro bagaži(kombinirime politike)?
3. Šaj li te len čanta(kombinirime politike)?
4. Kova si o muklo pharipe taro vasteskoro bagaži(kombinirime politike)?

KOTOR 4

4.1 Hramovibe: Hramovibe eseji

O talemi si fokusirime ko zurarkeribe taro tumare džandipa baši hramovibe.

Hramonen hrano eseji taro 500 lafia ki tema: "Kana sijum sine čhavo mangava sine te ovav..."

4.2 Hramovibe: hramovive formalno lil

O talemi si resarinaja te zurarel ple džandipa baši hramovibe formalna lila.

Hramovibe formalno lil

Hramon kober šaj posimpla thaj kober so šaj majužeste, a ma te kera o lil polungo taro zaruri. Ma bistren te istemalkeren biformalno čhib/žargoni.

Adrese: Tumari adresa valjani te ovel hramome ko upruno dahinalo kotor taro lil. I adresa taro dženo kaske hramonena valjani te ovel hramome ki bajanali rig šurarindor tari tumari adresa.

Seljami: generalno istemalkerela pe formalno seljani sar so si Pakjivalo rajo ja rajonie, ki čipota kana na džanena o anav taro dženo kaske so hramonena. Sakana rekomanđime si te šaj te džidžanel pe o anav kaske so hramonena. Te džangjen o anav, istemalkeren o anav (rajo, rajoni ja terni rajoni, d-r t.a) thaj salde o familiakoro anav.

Avgo parografi: O avgo stavi valjani te ovel harno thaj liparela i resarin taro lil.

O stavi ja paragrafia ko maškar taro lil valjani te saikeren o relevantna informacie pala ko lileskoro hramovibe. Akava kotor valjani te ovel but lungo, pa ikeren o majdžanle informacie thaj koncentririnen tumen ko organiziribe publik thaj logikano čhani ko than te buvljaren tumen majbut.

Paluno parografi: Ko paluno stavi taro formalno lil valjani te liparel pe so adžikerena o lendutno te leljarel- ki te iranel ole, te bičhalel tumenge informacie t.a.

Lileskoro agorkeribe: o formalna lila agorkerena formalno seljamea sar so si: Sajgija

Te na džangjen e dženeskoro anav, agorkeren o lil ko akava čhani.

Istemalkeren o sikavina, hramonen formalno lil aso jek taro duj scenaria.

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Scenario 1:

Bičhalen rodipe baš univerziteteskiri stipendia. Barabar e zarurime dokumentaciaja valjani te hramonen formalno lil haljovkerindor tumari motivacia te studirinen ko univerziteti.

Scenario 2:

Tumen sien dženo ki lokalnikani khedin tar aktivistia. Tumare khedina si butfar problemi e barepanjencar ko vakti tare bare biršima sebepi nanipe adekvatno atmosferakiri kanalizacia. Hramonena lil dži dizjakorošerutno tari tumari diz vakerindor tumaro problemi thaj i mangin te resen tumen olea thaj lafikeren akale pučibaske.

KOTOR 5

5.1 Komunikacia thaj aktivno šunibe

Resarin tar akava talemi si te istemalkeran o džandipa baši komunikacia kolen siklilen ko anglederutne kotoran. Ka keran buti ko duj čiftia.

Dikhindor o sikavina taro treneri, tumen thaj tumaro partneri lena kopia taro tasviri. Šaj te den pe salde varbalna sikavina thaj nane mukhlo kontakti jakhencar thaj aver čhani kontakti.

Si tumen 10 dakikia te agorkeren o talemi. O čifti kova ka kerel i majčačutni replika si o kamijabutno.

5.2 Aktivno šunibe 1

BAŠO SIKLO

Akaja sesia si nišankerdi baš aktivno šunibe.

Eme kola valjani te astaren pe:

So si aktivno šunibe;

Soske o aktivno šunibe si džanlo bašo sakodiveskoro dživdipe thaj buti;

Metodia tar aktivno šunibe;

Majbut istemalkeerde tehnike ko aktivno šunibe.

Dikhljaren o tehnike baš aktivno šunibe sikavde ki tabela potele. Istemalkergjen li nesava lendar džiakana?

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Aktivna tehnike bašo šunibe

Tehnike	Resarin	Metodi	Misalia
Motiviribe	1. Te sikavel pe interes 1. Te kerel lafikeribe	<ul style="list-style-type: none"> Te haljovkere tut kaj na haljovkerea tut Istemalkeren neutralna terminia pozitivnikane tonea tar avazi • 	1. „Me dikhava...?“ 2. „Akava si interesno.“ 1. „A-ha...“
Vakerkeripe/gndipaskoro ikalibe mostar	1. Te kheden pe relativna informacie 2. Te motivirinel pe avera te haljoven po gajlipo 2. Te kerel pe puterdi komunikacia	<ul style="list-style-type: none"> Roden puterde, bipatonibaskere pučiba Ma vakeren haljovibe ja bihaljovibe Istemalkeren i stimuliribaskiri čib taro badan, sar so si šereskoro mahibe 	1. „Soske sien gajlime?“ 2. „Soske akava si džanlo tumenge?“ 3. „Sar odova asarikerela upro tumende?“
Aklamirindor/oja vakerindor	1. Te sikaven averenge kaj samaleste šunena thaj kana mangena te haljoven olen 1. Aklamirinen tumaro haljovibe baš odova so si vakerdo	<ul style="list-style-type: none"> Parafrazirinen o nukte tar aver Našen taro moldipaskere krisipa ja gndipaskoro pheribe godi Rodipe baš aklamacia/oja vakeribe 	1. „Avere lafencar, phandingjen kaj...“ 2. „Adava phenela, tumen agjaar dikhena ko problemi...“ 3. „Ka ovel li čače te vakerel pe...“
Haljovkerindor	1. Pučaren o garavde ja bivakerde gajle 2. Haljovibe taro dujegndengere ja bihaljovibaskere vakerina 1. Test haljovkerina	<ul style="list-style-type: none"> Našen taro butfarutne čhinavkeriba Dikhen te oven puterde thaj fokusirime pučiba Roden majdetalna haljovkerina 	1. „Na sijum sigurime so gndinea...“ 2. „Šaj li te vakeren mange pobut bašo džanlipe taro...?“ „So patonkerela tumente pakjan ko odova...?“

KOTOR 6

6.1 IKT KORKORI- NOTIKERIBE

Rodaja te keren o avutno korkori-notikeribe. Išareti keren o džovapi so si jekajek tumare šajdipancar.

	Oja	Na sijum sigurno, numa pakjava	Na
Šaj li te muken/ačhaven o kompjuteri?			
Šaj li te phraven, butikeren thaj phanden o programe taro start meni?			
Džanena li so si „ikona“ thaj so te keren olaja?			
Džanena li te butikeren e mausea ki te „ciden“ nesavo elementi?			
Džanena li te restartirinen o kompjuteri?			
Te si tumen datoteka ko USB stiko ja ko CD, džanena li te butikeren/phraven ole?			
Džanelia li te phravem pobut tari jek programa jekfaratar thaj te butikeren olencar?			
Džanena li te rodljaren datoteka ko tumaro kompjuteri?			
Džanena li te kreirinen folderi?			
Džanena li te garaven o datoteke ko desktop, ko hard disk ja ko disk?			
Šaj li te ciden/čhuden o programe kola na butikerena pe e funkcija bašo džideibe/cidljaribe programe?			

**E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO
ROMANO TERNIPE**

Džanena li sar te instalirinen thaj upridžikeren/apgrejdinen aplikacia?			
Džanena li so si fonti?			
Džanena li sar te lačharen, kopirinen, čhinjen ja kopirinen bloko taro teksti?			
Džanena li sar te čhiven thaj ciden/modificirinen o margine, tabja, uprune anava, telune anava, patrinengoro numero thaj ničeskoro gendo ko tumaro procesori taro lafia?			
Džanena li te iranen o fonti ko teksti, o baripe thaj stili?			
Džanena li sar te čhiven grafika thaj aver datoteke(tabelarna esapia, aver dokumentia) ko dokumenti?			
Džanena li sar te “garaven sa” kite iranen o formati so garavjen taro jek tipi programa baši butikeribe o teksti ki aver?			
Si li tumen e-adresa sava ničale istemalkerena?			
Džanena li sar te hramone, bičhalen, džovapiden thaj dromarine e.mail mesažia?			
Džanena li sar te umlaven džipherin sar kotor tar e.mail mesaži?			
Istemalkergen li nekana pobut taro jek rodljarutno (Google Chrome, Internet Explorer, Mozilla, Opera)?			
Džanena li te kreirinen prezentacie istemalkerindor vizardia/magišaria, šablonia bašo dizajn ja čuče ničekerina?			

Šaj li te kreirinen ulavde slajdia istemalkerindor standardna ničekerina thaj dizajnia?			
Džanena li sar te iranen fonti ko teksti te džiden linie ja numeroja baši slajd saikerin			
Šaj li te den džiden objektia (sar missal, klipi, tasvirja, video lipja, toni) ki tumari prezentacia?			
Džanena li sar te džiden animacie thaj tranzicie kori slajdia?			
Džanena li sar te čhiven tabele thaj grafikonia ki tumari prezentacia?			
Šaj li te phiren maškar o slajdia thaj te transferirinen tumen maškar turli dikhina(slajdi, dikhin t.a.)?			

6.2 Pendžarkeribe e Microsoft Office Word-ea 1

Teme kola valjani te astaren pe:

Pendžarkeribe e Microsoft Office Word-ea;

Phravibe nevo dokumenti;

Garavibe dokumenti;

Garavibe dokumenti teli nevo anav;

Iranibe fontia;

Iranibe e fonteskere renke;

Potenciribe teksti;

Iranibe e ničeskoro liniakoro baripe;

Iranibe I dikhin tari patrin thaj e patrinakiri margina;

Iranibe o fonteskoro baripe.

Talemi: Reproducirinen akava teksti ko Microsoft Office Word:

“I Dimitrinka kerela buti harnjarde bukjarne vaktea sar sastipaskoro mediatori ko bugariakoro gav kote so barili džikote studirinela sine **te ovel medicinakiri phen ki šerutni diz, Sofia**. I bišušove beršengiri džuvli džanelia kaj nakhavkerela o šanse: majhari tar ekvaš taro jek procenti taro bugariakere Roma lena diplome tar uči edukacia.”
(Times New Roman, 10pts, line spacing 1.5).

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Numa, ola isi granti taro **Romano edukaciakoro fondi** thaj hor pakjala kaj i edukacia si o nahtari kori kamijabi thaj integracia. (Arial, 10pts.)

"Mange, i integracia haljovkerela edukacia. Odova si integracia so si la jekajek akcesi dži lačhi edukacia sarinenge. **I Romani khedin valjani jekajek te leljarel ola sar moldipe.** I edukacia šaj te ovel moldipe thaj valjani sakana odoleske te oven šajdipa soske na sakova šaj te leljarel odova akana" (Verdana, 10 pts., line spacing 1.5)

Lakere **ambicie** sar jeri umdinela pe kaj ka barjaren o kamijabia tari lakiri familia. Oj liparela kaj lakere 7 beršeskere čhaveske e Cvetan-eske thaj vakerela: „Me mangava te dikhav ole te ovel **kamijabalo**, mangava te dikhav ole šukar educirime, te kerel lafi ko nekobor čhibja thaj te dživdinel lačho dživdipe¹“ (Arial, 12 pts., line spacing 1.5)

O dokumenti valjani te ovel garavdo tel anav: StoryOfDimitrinka.doc

¹ Source: Replicating Roma Success Stories in Bulgaria,
<http://www.worldbank.org/en/results/2013/09/11/replicating-roma-success-stories-in-bulgaria>

KOTOR 7

7.1 Pendžarkeribe e Microsoft Office Word-ea 2

Pendžarkeribe e Microsoft Word-ea 2.

Teme kola šaj te astaren pe si:

Lačharibe table;

Čhvibe thaj formatiribe tasvirja/fotografie;

Butikeribe ko SmartArt.

Resarin tar akava talemi si te promovirinel pe o butikeribe ko Microsoft Office Word. Taro kana ka sikljon o bazikane funkcionalitetia baši teksteskoro butikeribe, akava talemi saikerela thaj aver funkciesar so si čitribe table, čhvibe tasvirja/fotografie thaj AmartArt.

Replicirinen akaja tabela ko Microsoft Office Word:

1	2	3	4
hek			
	duj		
		trin	

7.2 Pendžarkeribe e Microsoft Office Excel-ea 1

Akale talemeskiri resarin si siklengoro pendžarkeribe e bazikane funkcionalitetencar taro Microsoft Office Excel.

Teme kola valjani te astaren pe:

Pendžarkeribe e Microsoft Office Excel-ea;

Phrvibe nevi bukjarni patrin;

Garavibe I bukjarni patrin;

Garavibe I bukjarni patrin teli nevo anav;

Patrinengoro iranibe;

Iranibe anava tar patrina;

Formula.

Istemalkerindor o formule pheren akala esapikerina>

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO
ROMANO TERNIPE

Produkti	Jekhe produkteskoro fijati	Numero taro zarurime produktia	Sahno fijati
Limenka Koka Kola	0.5 EUR	27	
Pica	5 EUR	6	
Šiša pani	0.23 EUR	16	
Salfete	0.012	45	
Sahno fijati			

KOTOR 8

8.1 Pendžarkeribe e Microsoft Office Excel-ea 2

Akale talemeskiri resarin si te promovirinel pe o butikeribe ko Microsoft Office Excel maškar o sikel. Pala ko siklajvibe taro bazikane funkcioniriba taro Microsoft Office Excel, akava talemi saikerela istemalkeribe formule sar thaj kreiribe grafikonia.

Istemalerindor o formule, rodaja tumendar te pheren akala esapia:

Bukjarno	Fijati ko saatia	Numero butikerde saatia	Sahno džipheribe
Mirela	9 EUR	135	
Jasna	10.5 EUR	246	
Ivan	15 EUR	78	
Ramiz	13.3 EUR	125	
Sahno			

Esapikeren o uprivakteskere individualna džipheriba taro bukjarne.

Esapikeren o sahne hardžipa baš uprivakteskere hardžipa.

Keren tabela sikavibaja e džipheribangoro ulavibe.

Keren tabela sikavindor o ulavibe tar uprivakteskere bukjarne saatia

8.2 Problemeskoro činavibe 1

Drabaren akava teksti:

“ O problemeskoro činavibe si saikero kotor tari buti thaj sakodiveskoro dživdipe. O problema butdrom definirinena pe sar situacie kolende o manuša na džanena sig so te keren kit e leljaren ple resarina sebepi nesave mujalina ja problema. Ki te činaven pe o problema o individue valjani te oven šajdipaja te aven dži thaj te butikeren informacie ki te notikeren o palpalunipa taro šajdutne alusariba thaj te sikljon tar angelderutne pire. E problemengoro činavibe si tendenciaja te rodel pe sakana kana o manuša ka arakhen pe neve situacija. Sar so budrom iranena pea mare bukjarne thaj kherutne mascara, amare turinakere vjavahariba sig oven phurjarde thaj butdrom ovela zarurime te arakhen pen eve čhania baš amare resarinengoro leljariibe. Dikhindor o tempo tar ekonomikane thaj sasoitnikane iraniba ko modern sasoitnipe, bute barenge akana valjani majuče leveloja džandipa baši problemengoro činavibe taro kana sine akharde ko nekanutnipe...”

Haing: OECD Skills Studies: Adults, Computers and Problem Solving: What's the Problem?. OECD, 2015

E SIKLENCE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPÉ

Nahtarale lafia:

Problemeskoro činavibe	Procesi tar arakhibe činaviba baši phare thaj kompleksna pučiba
Informacia	Faktia arakhle ja sikljovde baši diso ja neko
Informaciakoro butikeribe	Haljovkeribe o avibaskere informacie ki te kerel pe adekvatno džovapi ko konteksti tari resarin, problemi ja situacia
Evaluacia	Butikeribe krisin/adalatkerin baši suma, numero ja moldipe taro diso; notikerin
Džandipe baši problemengoro činavibe	E problemeskoro činavibe rodeda duj turli čhania gogjakere džandipa, analitikane thaj kreativna. O analitikano ja logikano gndipe saikerela džandipa sar komandibe, kompariribe, kontrasti, notikeribe thaj selektiribe. O kreativno gndipe si phanlo e istemarkeribaja imaginacia ki te kerel pe buvlo spektari taro ideje bašo činavibe.

Sarine amen sakodive činavaja o problemia, ki sikljovni, ki buti thaj ko sakodiveskoro dživdipe. Ki te ikljova efikasno problemeskere činavibaja si nekobor pire ja faze:

1) Problemeskiri identifikacia

- Arakhibe o čačutno problemi
- Khedibe informacie sistematikane
- Sumiribe informacie

2) Ikljovibe ki rig e problema

- Problemeskoro phagljaribe ko nekobor kotora
- Definiribe thaj dikhlaribe turli opcie
- Analiza taro šajdutno efektivno ovibe tar akala opcie ko majbaro horipe

3) Anibe decizia

- Anibe decizia maškar o šajdutne opcie baši so valjani te leljaren pe

4) Problemeskoro činavibe

- Implementacia ki akcia
- Anglunipe ki evaluacia

5) Rezultatengiri evaluacia

Problemeskoro dikhibe thaj o procesi baši problemengoro činavibe ki te našljaren pe esavke situacie ko avutnipe

KOTOR 9

9.1 Problemeskoro činavibe 2

Dikhen o instrukcie taro treneri baš individuakiri/grupakiri buti

Drabar akava teksti:

„Si štar džene kola valjani e resen dži aver rig tari purt, sakova ple vaktea so valjani te nakhel i purt. Numa, i purt šaj te suportinel salde dujen lendar sakone dromaribaske (thaj o dženo majlunge vaktea genela pe ko čifti). Ov si ano karanluko thaj salde jekhe fakelea agjaar so o dženo kova so nakhija i purt valjani te iranel pe resarinaja palem te legarel avere džene. O dženo A šaj te nakhavel pe 1 dakikake, o dženo B odova kerela le 2 dakikenge, o dženo C nakhale bašo 5 thaj posig, o dženo D šaj te nakhel 10 dakikenge. Valjani sarinen te čhiven okole rigate baši majhari taro 17 dakikia ja o zombia ka resen e štare dromarutnen.

O dženo/timi kova avgo ka čhinavel I garavdutni si kamijabutno!

Iklilen li rezultatea?

Sigate li reslen dži rezultati?

Sar alen dži rezultati?

9.2 Khedibe informacie tar internet

Resarin tar akava kotor tari sesia si te zurarkerel ple džandipa baši resine dži internet istemalkerindor o interneti bašo rodipe informacie, baš interakcia ko internet, bašo leljaribe datoteke. Akale sesiake zarurime si personalno kompjuteri ja gogaver aparati thaj internet akcesi.

Teme kola valjani te astaren pe:

Pendžarkeribe internetea;

Keribe onlajn rodipe informacie istemalkerindor turli rodiljarutne thaj alatia;

Informaciengoro notikeribe: dikhindor o autoriteti, vakti vibe thaj relevantno ovibe taro hainga ki e del pe validno ovibe.

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

9.3 Istemalkeribe internet bašo resibe dži informacie

Akava talemi rodelia tumendar te prakticirinen tumare internet džandipa.

Ki tabela majtele si patrin pučibancar kolengere džovapia valjani te arakhen pe onlajn. Sakone džovapese so ka den valjani te citirinen o haing.

Si tumen 20 dakikia si tumen te agorkeren o talemi.

	Zagreb	Ljubljana	Atina	Krakov
Dživdutne(gendo)				
Formirime ko...				
Bibukjarnipaskiri digra				
Pendžarde bijame akate				
Majšukar restorani ko...				
Majpendžarde turistikane atrakcie				
Maškaruno maseskoskoro pokinibe				
Len savi nakhela tari diz				
Majpendžardo historikano nišani				

KOTOR 10

10.1 Istemalkeribe IKT ki timeskiri buti: Khuvin ki Asana

Teme kola valjani te astaren pe:

Sar o IKT šaj te pomaškarel ko timeskoro menadžiribe?

So si Asana?

Kola si o fundavne katakteristike tar Asana

Keribe Asana-koro profili

Zuraribe proektia thaj timia ki Asana

10.2 Istemalkeribe IKT ki timeskiri buti

Dikhindor o instrukcie taro treneri, keran akala talemia baši roljengoro khelibe:

Scenario 1:

Tumare timeske dendo si savali te planirine bukjakoro dromaripe baši grupa taro štar džene. Ola valjani te dromaren tari Sofia dži Berlin, avutno kurko, taro lujine dži štartodi. Ola pobut mangena te dromaren avionea, numa silen limitirme budžeti taro 1,100 evria. Jekajek, ka valjani te organizirinen transferi taro aeroporti/ rentibe vordon thaj thanakeribe ko hoteli stare čerenjencar baši sahno 1,400 evria. Jekajek, ka valjani te kheden informacie bašo fijatia taro restorania paše dži hoteli thaj te organizirinen aso pašipe thaj fijati. Ko agor, valjani te kheden informacie bašo fijatia taro šerutne atrakcie ko Berlin. Sa o relevantna informacie valjani te oven sikavde ko jek dokumenti teli adekvatna kotora thaj paragrafia.

Scenario 2:

Tumaro klienti mangela te kinel biznis paketi bašo mobilna telefoneskere linie thaj telefonia ple 20 bukjarnenge. Nekola taro bukjarne kerena butdrom bukjakere dromaripa, agjaar so o roaming biznis paketi ka ovel anglunipe. O klienti mangela te kinel 15 Samsung A5 telefonia e bukjarnenge thaj 5 Samsung S8 bašo džene taro menadžmenti. Tumaro timi valjani te arakhel o majudžuzi paketi baši telefoneskiri linia thaj gogjaver telefonia. Valjani te sikaven evidentia pali maškarune masekoskere hardžipa, servisia saikerde ko fijati, roaming hardžipa, sar thaj telefoneskere fijatia. Valjani te sikaven o informacie taro mobilnikano operatori thaj ko agor terekomandinen i majekonomikani opcia.

KOTOR 11

11.1 Pendžarkeribe e-poštaja 1

Akale talemeskiri resarin si te penadžarkerav tumen e e-poštaja sar forma tari hramome komunikacia.

Teme kola valjani te astaren pe:

Pendžarkeribe e Microsoft Office Outlook-oja;

Phravibe e-pošta;

Dikhiljaribe bidrabardi e-pošta;

Kreiribe nevi e-pošta;

Garavibe kontakti e e-poštaja;

Bičhalibe e-pošta;

Bičhalibe e-pošta dži pobut kontaktia;

Si li tumen e-mail? Hramongjen li nekana e-pošta? Te kergjen odova, ulaven tumaro džandipe e e-poštaja.

Dikhindor o instrukcie taro treneri, hramone thaj bičhalen e-pošta.

11.2 Pendžarkeribe e-poštaja 2

Akale talemeskiri resarin si te sikavel tumen nekola taro funkcie taro Microsoft Office Outlook.

Teme kola valjani te astaren pe:

Deibe džovapi ki e-pošta;

Prebičhalibe e-pošta;

Bičhalibe džipherin/umlavin ki e-pošta;

Bičhalibe geči resli e-pošta;

Kreiribe e-pošta hramovin.

Dikhen o instrukcie taro treneri thaj keren o talemi aso scenario:

Valjani te hramonen e-pošta savi atestiekrela lengiri hoteleskiri rezervacia. I e-pošta valjani te bičhalel pe ki hoteleskiri e-pošta, ko kolega kova dromarela tumencar thaj ko tumaro šefi. Valjani te

SIKAVUTNOLIL

bičhalen kopie taro tumare dromeskere lila. O bičhalibe tari tumari e-pošta valjani te prolongirinel pe 5 dakikonge. Tumari e-pošta valjani te ovel automatikane hramome tumare anavea thaj familiakere anavea, poziciaja thaj kompaniaja.

Taro kana ka bičhalen i e-pošta, bičhalen ola thaj avere kolegaske.

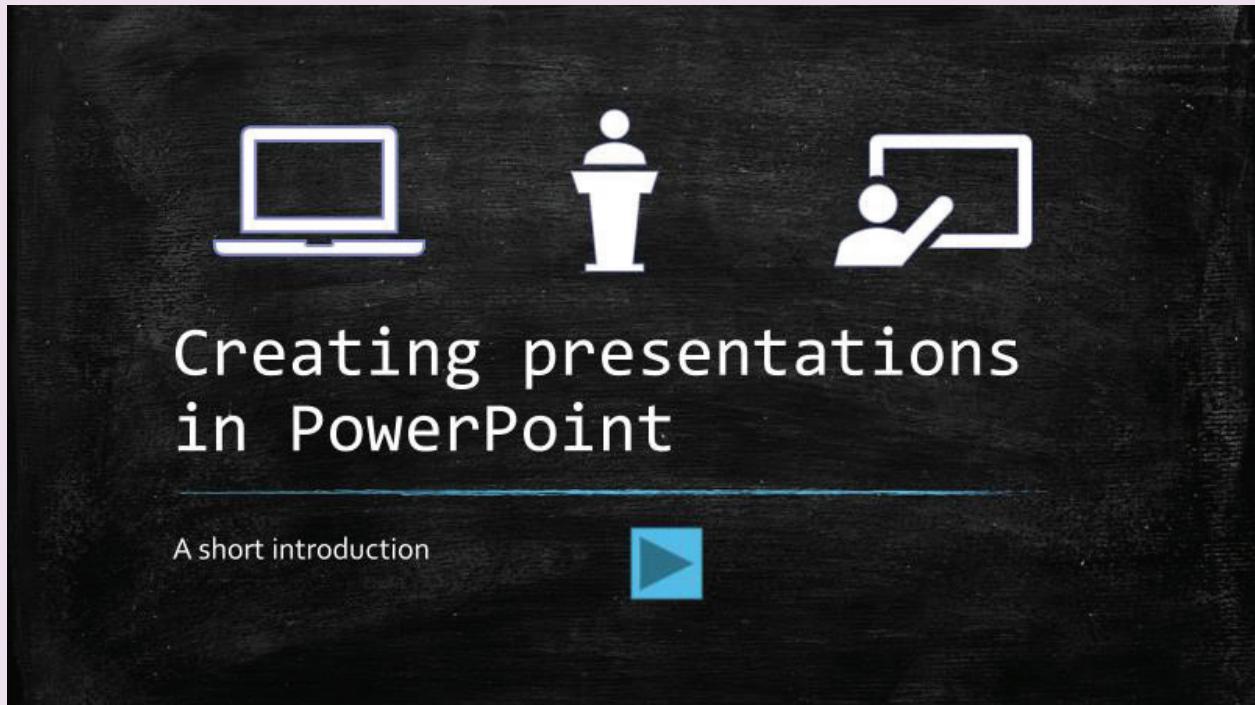
KOTOR 12

12.1 Pendžarkeribe e Microsoft Office PowerPoint-ea 1

Teme kola valjani te astaren pe:

Pendžarkeribe e Microsoft Office PowerPoint-ea;
Phravibe nevi prezentacia;
Prezentaciakoro garavibe;
Prezentaciakoro garavibe teli nevo anav;
Prezentaciakoro dizajni:šablonia, fontia, ničekerin;
Fontengoro iranibe;
Fonteskere renkengoro iranibe;
Džideibe animacie;
Džideibe tabele;
Džideibe grafikonia;
Džideibe tasvirja;
Fonteskere baripaskoro iranibe.

Aso instrukcie taro treneri, kreirinen I angluni patrin tari prezentacia ko Microsoft Office PowerPoint.

Taro kana dizajniringjen o anav tari prezentacia, džiden animacie sa e objektenge ko slajdi.

12. Pendžarkeribe e Microsoft Office PowerPoint-ea 2

Akale talemeskiri resarin si te sikavel e silken nekolencar taro bazikane principia baši keribe efikasna prezentacie ko Microsoft Office PowerPoint.

Fundavne principia ko kreiribe prezentacie ko PowerPoint

Istemalkereren slajdia baš	Ma istemalkereren slajdia baš
Fokusirinen e publikakiri sama	Impresionirinen e publika detalencar thaj animaciencar
Ki te atestikeren tumaro verbalno mesaži(ma te sikaven o sahno mesaži)	Našen tar interakcia e publikaja
Intereseskoro stimuliribe	Pobut tari jek idea slajdeske
Ilustririnen idee kola phareste vizuelizirinena pe	Prezentirinen simplo idee kola šaj te vakeren pe verbalno

Kana kreirinena PowerPoint prezentacie, len ko dikhibe akala principia:

1. Istemalkereren taro vakti ko vakti slajdi;
 - a. 1 slajdi duje dakikenge taro vakeribe;
2. Jek nahtarali idea bašo slajdi;
 - a. Mujalutno šaj te kerel disperzia tari sama ki publika
3. Drabaribaskere lafia thaj numeroja
 - a. E anglune rigakoro baripe taro majhari 20 nukte
4. Samalutno renkengoro istemalkeribe
 - a. Na pobut taro trin renkia bašo slajdi
 - b. Kontrasna renkia
5. Istemalkeribe tasvirja/fotoja kola suportinena e prezentaciakere ideje;
6. Grafikonia
 - a. Kana si šajdutno istemalkereren grafikonia ko than taro table
7. Našen tar istemalkeribe animacie ja te istemalekren animacie ko nesave čhipote kana lengiri funkcia si majšukar te ilustririnen I ideja;
8. Istemalkereren o jekajek dizajn slajdia baši sahni prezentacia;
9. Te si tumen irada te printinen tumari prezentacia, o palpalunipe valjani te ovel parno.

Akana, keren PowerPoint prezentacia ki tema: Mi mangli destinacia dromaribaske.

KOTOR 13

13.1 Khuvin ko aktivno šunibe

E talemeskiri resarin si te praktikuinen pe aktivna šajdipa thaj tehnike bašo šunibe. Dikhen o instrukcie taro treneria thaj agorkeren o talemi e partnerea

13.2 Aktivno šunibe: paramisi jekhe lafea

Akava talemi si phanlo e aktivno šunibaja, uže vakeribaja, intonaciaja thaj memoriaja. Ka hramone paramis tle jekajekberšalencar. Dikhen o instrukcie taro treneri thaj hramonen i paramis.

Pučiba baši diskusia:

Kabijabikergjen li te ačhoven koncentririme ko talemeskoro vakti?

Si li pharo te ačhove koncentririme?

Si li pharo te ovel pe kreativno thaj te ikljol pe inovativno lafencar?

KOTOR 14

14.1 Organiziribe thaj vastaribe vaktea

Drabaren i patrin predmetencar thaj alusaren i opcia so si adekvatno ko tumaro džandipe.

	Majbutdrom	Pobutdrom	Nekana	Nesavo drom	Nikana
Nane man džanle rokoja baši buti.					
Me kolege zaruri si te adžikeren man te agorkerav mo kotor tari buti.					
Čivgjum mange resarina bukjake.					
Šurarava proektia kolen so simpla našti te agorkerav.					
But dava sama hurde detalenge.					
Našti te vakerav man ki hramome forma.					
Mo bukjarno than si lačhardo thaj bizo kupe					
Avava ki buti ko vakti					
Bistrava o džanle čipote(rokoja, arakhiba)					
Dikhijarava mi buti butdrom ki ma te kerav doša					
Harneste valorizirinava o vakti kana valjani te agorkerav nesavo proekti ja savali ki buti					
Našavava džanle predmetia ki buti					
Si man džale bukjarne stavke ko jek than					
Organizirinava me bukjakere materialia aso sistemi.					
Kana arakhava man pharipaskere proektea, pharo si mange te ikerav man ko savali					

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO
ROMANO TERNIPE

Sakana kana si šajdutno, vaktidava e majdžanle savalenge ki buti ko thavdipe taro dive kana sium majproduktivno...					
Kana sikljovava ja khedava neve informacie, si man sistematikano čhani baš odova (akcentiribe, hazrikeribe grafikonia ja konture, kodiribe ki renka t.a)					
Me kerava buti ko savalia aso lengoro džanlige					
Iranava o bukja ko adekvatno than kana ka agorkerav lencar					

14.2 Organizacia thaj vastaribe e vaktea ko timi

Tumen sien kotor taro timi kova si ko meči mamuj aver timja ko lafiphandibe ki paluba taro kartice aso sikavina majtele. O kartice valjani te oven pozicionirime ko lačharde ničea/kolone bizo o kartice te dolen pe jek avraja. Si tumen panč dakikja te haljoven tumen es trategija thaj timeskere roljencar tumare barabarutne khelutnencar. O kamijabikeribaskoro timi si odova kova ka agorkerel o savali ko majharno vakteskoro periodi.

♠	A 9 J 2 Q 10 8 3 7 K 4 6 5
♥	A 9 J 2 Q 10 8 3 7 K 4 6 5
♣	A 9 J 2 Q 10 8 3 7 K 4 6 5
♦	A 9 J 2 Q 10 8 3 7 K 4 6 5

KOTOR 15

15.1 Aktivno šunibe: roljengoro khelibe

Dikhen o sikavina taro treneri thaj len than ko talemi:

Scenario 1:

I Maja kerela buti ko butiko. I Jelena kinela fustani baši lakere phenjakoro nikjahi. Akava si but specialno čhipota olake thaj oj mangela te ovel majšuži džiakana. Oj na kinela jek, numa duj fustania. Numa, oj mangela o fustania te oven sahno turli.

Scenario 2:

O Irfani si menadžeri ko tikno dukjani baši mobilno telefonengoro lačharibe. Avdive, ov lelja akharin taro holjame mušteria baši došalo lačharibe. O mušteria mangela iranibe ki suma taro nevo aparati. O mušteria vakerela kaj leskoro telefoni si sahno rumime tari rig taro jek bukarno-Adnan. Adnan, avere rigatar, si jek tar Irfaneskere majšukar bukjarne. O Irfani zaruri si te dikhlijarel o sahni paramis. OV angja decizia kaj mangela te šunel o soduj riga. Odoleske, ov akhargja e Adnane ki leskiri kancelaria ko lafikeribe.

Scenario 3:

I Ljatifa kerela buti te suportinel mušterien ki kompania savi biknela učharibaskere bukja dušekonge. Oj lela akharin taro holjame mušteria kova nane čalo taro leskoro nevo kinibe thaj kaj mangela sahno pokinkeribe. Akava si ničalo klineti, a i Ljatifa na mangela leskiri kompania te našavel o masekoksera pokiniba. Numa, o probakoro periodi nakhela, a o dušeko šaj e iranel pe salde kana si doš ko inkalibe. I Ljatifa dikhela te mudrinkerel e mušteria thaj te dikhel so si o čačutno problemi.

15.2 Aktivno šunibe ko konfliktna situacie

Akale talemeskiri resarin sit e zuraren pe o aktivna džandipa thaj tehnike baši šunibe, lejjarde ko turli situacie ko sakodiveskoro dživdipe thaj buti.

Dikhindor o instrukcie taro treneri ka keren buti ki grupa. O talemi sine rolja ko vjovahari e anglederutne scenarioja.

Scenario 1:

O Džon vastarela timea taro barabarbukjarne ko jek proekti. Paluno roko taro proekti si ajrat. Numa, o proekti si dur tar agorkerdo sebepi nesavo bihaljovibe maškar o džene ko timi. O Džon valjani te resel ko dibi tar akava thaj akharela saren baš arakhibe e timea. Ov notikerela but tenzie savatone thaj tarokana ka čhivel pe o avgo pučibe sakova šurarela te akošel pe. O Džon valjani te haljovel so si o problemi thaj te čhinavel pe majsig.

Scenario 2:

I Lindita iranela pe khore taro harno dajanipe arakhindor o stani ko komplento haos. Si renke ko duvaria, phago džami tee ki phuv, mebeli ko haos thaj but čuče alkoholeskere šišia ko sahno stani. O sotrin čhave Lindita, Sara, Mustafa thaj Adnan si pumare odajende. Niko na mangela te vakerel so ulo. Kana i Lindita kerela presia upri lende te haljovel o čačipe, šurarela akošibe maškar o duj phrala thaj i phen. Oj valjani te džanel ko si responsabilno akale haoseske, a lakere čhave nane hazri te vakeren so ulo.

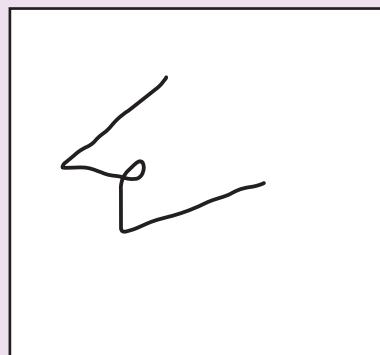
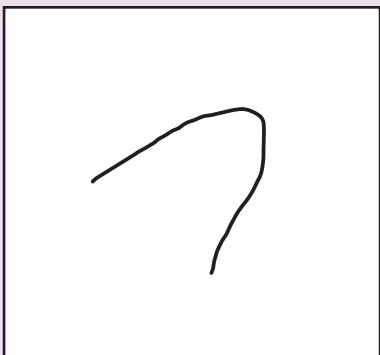
Scenario 3:

I Azra kerela buti ko kotor bašo mušteriengere servisia ki kompania savi biknela kompjuteria. Lakere majneve klientia si familia savi kingja kompjuteri anglal trin dive. O kompjuteri našti te mukel pe. I familia vakerela kaj o kompjuteri si ko defekti, numa i Azra gndinela kaj diso aver ulo. Numa, kana ka šurarel te pučel, i familia dela biuže džovapia thaj ola dena informacie kola sakana si mujalutne. Džikana šurarela te čhivel pobut pučiba i familia ovela but nervozno thaj ola šurarena te akošen pe e Azra, daravkerindor ola kaj ka vakeren ola ko lakoro šerutno. I Azra valjani te džidžanel so ulo akale kompjuterea.

KOTOR 16

16.1 Strategikano thaj inovativno gndipe

Akale patrinende lil si biagorkerde čitražia. Agorkeren o čitražia ko čhani ola te prezentirinen objekti taro realiteti. Istemalkereren tumari fantasia.

16.2 Komunikaciakere džandipa: Biverbalno komunikacia

Akale talemeskiri resarin sit e fokusirinel pe ki biverbalno komunikacia.

I biverbalno komunikacia si forma tar interakcia maškar džene bizo istemalkeribe verbalna išaretia.

I biverbalno komunikacia saikerela istemalkeribe vizuelna išaretia sar badaneskiri čhib, fizikano dikhibe, hango thaj dolibe/astaribe:

- Mujeskere ekspresie-amare muja si ekstremno ekspresivna, a e mujeskoro sikavibe si univerzalno: baht, mazunipe, holi, surprizi, dar t.a.
- Badaneskoro miškibe- o čhani koleste tergjovaja, bešaja, phiraja, amaro ikeripe.
- Gestia- istemalkerindor o vasta te legara o džanlipe ja te zurara amare verbalna mesažia šaj te ovel turli džanlipaja ko kulture.
- Kontakti jakhencar-džanlo aspekti tari biverbalno komunikacia, intereseskoro komuniciribe, iranibe kori nekaste, biamalipe, atrakiribe t.a.
- Dolen- vasteskoro patonibe, pikeskoro dolibe, deibe angali
- Than-savo šaj te komunicirinel turli biverbalno mesažencar, intimaja, iranibe kori nekaste, agresia ja dominacia
- Hango-komunicirinaja na odova so vakeraja, numa sar odova vakeraja

Dikhindor o instrukcie taro treneri istemalkereren biverbalna komunikaciakere išaretia, palem fundirine i emocia so si hramome ko kotor lil so alusargjen. Pal odova dikhen te pendžaren kola emocie inspiriringjeo performansia taro tumare jekajekberšale.

Diskusia:

Iklilen li turli džovapencar tumen thaj tumare jekajekberšale?

Si li pharo te sikaven pe o emocie?

KOTOR 17

17.1 Biverbalno komunikacia 2

Akava talem si džaibe poadarig taro biverbalno komunikaciakoro kotor. Ka len than ko keribe mudro/bihangoskoro filmi. Šaj te preperen ki grupa scenaristia, akteria ja publika.

Dikhen o sikavina taro treneri. Adžikerela pe te trampinen pe rolje taro kana ka len than ki scena.

O grupe scenaristia valjani te hramonen harno scenario tari mudro filmeskiri scena. O akteria valjani te khelen i scena aso scenario. I publika ka dikhel thaj komentirinel. Ko filmi mukle si slade biverbalna sikavina.

Sien li ko šajdipe te haljoven o paramisja taro tumare jekajekberšale?

KOTOR 18

18.1 Kreativno gndipe

Ki te agorkerel pe akava talemi ka valjani te gndinen bašo kreativna čhinaviba.

Tumen lelen 6 kibriteskere kaštore. Tumaro savali si te kreirinen štar trinkjošutne e kibriteskere trinkjošutnencar. O 6 kibriteskere kaštore si jekhutno resursi so šaj te istemalkeren ki te agorkeren o talemi.

18.2 Logikane khelina

Rodaja tumendar te khelen i khelin baši mobilna aplikacie: [Skillz – Logical Brain](#), dikhindor o sikavina taro tumaro treneri.

KOTOR 19

19.1 Lafikeribaskere džandipa

O lafikeribe saikerela duj (ja pobut) partie konkurentna ja konfliktna interesencar ja zarencar kola kerena buti ko phanolafi baš odova sar te keren barabarbuti. O konfliktirime riga but dron khuvena ko lafikereiba džanindor o manglo rezultati. Odoleske ola butdrom si korole baš alternativna činaviba thaj nane but kreativna.

Zarurime si zoria te arakhen pe nekobor šajdutne činaviba kola si ko haljovibe e barabarutne interesencar taro mujalutne riga. O kamijabi ko arakhibe činaviba kolendar o duj riga si profitabilna si o nahtari ko lafikeriba bašo kamijabi.

O lafikeriba si majefektivno džovapi ko konflikti kana:

- O soduj riga mangena te len diso;
- E sodujen si nesavo takati;
- Si maškarathinalipe.

O lafikeriba saikerena šunibe e soduje rigen rodindor barabarutne umala tar interesi thaj haljovibe.

Sasotno lendo si nekobor džandipa phanle e efektivno činavibaja taro bihaljoviba ko lafikeribaskere procesia:

- Diagnoza: identificiribe sfere taro phanolafi thaj sfere taro ruminkeribe
- Iniciribe: e regiakoro demontiribe
- Šunibe: o šunibe na salde so vakerela baši astardi rig numa thaj baš emotivna aspektia
- Problemengoro činavibe: procesi pobute pirencar kova saikerela khedibe evidentia, analiza taro lengoro džanlipe, dikhlaribe alternative, identifikuibe činaviba thaj zutaribe akciakoro plani

Efektivna lafikeribaskere takatia:

- Problemeskiri analiza
 - Dikhlaribe o interesia tari sakoja rig
 - Detalno analiza taro faktia;
 - Precizno identifikacia taro problem, astarde riga thaj praktikane činaviba.
- Hazrikeribe
 - Čhivibe resarina;
 - Šajdutne umala baši deviacie;
 - Alternativna činaviba;
 - Analiza numa šajdutne nakhle bihaljoviba thaj činaviba

- Aktivno šunibe
 - Drabaribe e badaneskoro vakeribe
 - Arakhibe sfere taro šajdutno kompromis
- Emocionalno kontrola
 - Šajdipe ma te sikaven pe emocie
 - Butgendeskoro emocionalno hemibe savo šaj te mujalkerel o leljearibe taro kompromis ja akcesi taro sa ja khanči
 - Nanipe emocionalno kontrola šaj te andarel dži komunikaciakoro ačhavibe
- Verbalno komunikacia
 - Užipe thaj precizno ovibe ko vakeriba
- Barabarbuti thaj timeskiri buti
 - Ikeribe i atmosfera tari barabarbuti
 - Našibe taro samakoro cidljaribe

Lafikeribaskere stilia

Konkurencia (Me našalava-tu našalea/Mo čhani)

O lafikerutne akale stilea si tendenciaja te čaljaren lengere zaruria thaj kana odova si ko averengoro zjiani. Odova nane iradime, numa fokusirinela pe ko plesutno interesi. Butdrom alusarena pe turli taktike thaj takati saikerindor thaj lengoro persoanliteti, pozicia, ekonomikane dara.

Cidibe palpale (Me našalava-tu kamijabikerea/to čhani)

Akava si mujalutno taro konkurentno stili. Akava tipi lafikerutne gndinena kaj majšukar čhani baši konflikteskoro sansaripe si te del pe e dujtone rigake odova so mangela. Akala manuša majbut si mangle taro pe kolege.

Našibe (me našalava-tu našalea/nane čhani)

Akava lafikerutno na khuvela ko konflikti. Ko than te lafikeren direktne bašo problemi šaj te iranen tumen kori našibe. Akava butfar šaj te ovel reakcia ko but konkurentna lafikerutne. Butfar šaj te avel dži čhinavibe taro lafikeriba bizi pozitivno rezolucia e soduje rigenge.

Kompromis(me našalgjum/neko kamijabikergja-tu našalgjan/neko kamijabikergja/ekvaš)

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Akava si o majbutdroma kredo lafikeribe, numa butfar si bimanglo stili thaj rezultati. Odova vakerela te keran pe cidipa soduje rigendar ja „te arakhen pe ko maškar“. Odova so o kompromis na lela ko dikhibe si odova so odola kolen sine majekstremno šurutni pozicia ko lafikeriba, pobut na lena kompromis.

Talemi

Den misalia baši dživdipaskere situacie kote so kergjen o pandž lafikeribaskere stilia. Soske alusargjen o lafikeribaskoro stili?

Lelen li o manglo rezultati?

KOTOR 20

20.1 Lafikeribe ki praksa

O avutno talemi ka testirinel tumare lafikeribaskere džandipa. Drabaren o scenario so lelen taro treneri. Dikhlijaren o resarina taro talemi thaj keren plani bašo lafikeriba. Si tumen 15 dakikia bašo hazrikeribe.

Ka oven kamijabutne te reslen te agorkeren sa o šartia liparde ko scenario.

KOTOR 21

21.1 Fakti thaj gndipe

Akale kotoreste ka lafikera bašo turlipe maškar fakti thaj gndipe.

O faktia si vakerina kola šaj te atestikeren pe. O faktia šaj te oven čačutne ja hovavne, numa odova so si barabarutno lenge si kaj šaj te atestiekren pe.

Sar misal:

- Statistikane evidentia sikavena kaj o džuvlja dživdinena majlundo taro murša (čačutni vakeribe)
- Albania si dženi ki EU (hovavni vakerin)

O gndipa si vakerina kola nasti te atestiekren pe. Amen šaj te lafikera akale gndipange thaj te suportina olen, numa o gndipa nasti te atestikeren pe.

Sar misal:

- I Koka kola si majšukar piibe.
- I historia si majpharo predmeti

Talemi.

Sikavgjam tumenge seria vakerina. Dikhen kola tar avutne vakerina si faktia a kola si gndipa.

Vakerin	Fakti	Gndipe	Haljovkeribe
O Džordž Vašington sine o avgo prezidenti ko UAT.			
Lionel Mesi si o majšukar fudbaleri ko sa o vaktia.			
Francia arakhela pe ki Azia.			
Ko pobut raštare, salde dženenge upri 18 berša si muklo te avazikeren.			
O portokalia saikerena kalciumi thaj vitamin C.			
Kobor nekas isi pobut love odobor si pokamijabalo.			

O vegetariancoja si posaste taro manuša kola hana mas.			
O Brazil lelja majbut sumnaleskere fudbaleskere kupja.			
O mobilna telefonia andarena dži kanceri.			
O bilike si polojalna kherutne džanvaria taro džukela.			

21.2 Fakti thaj gndipe 2

Akava talemi si fokusirime ko turlipe maškar o fakti thaj o gndipe.

Rodaja tumendar te drabaren o teksti thaj te identifikuinen kola taro vakerina si faktia, kola si gndipa. Hramonen o vakerina ko adekvantna kvadratia taro tabele potele.

Misal teksti²

„Mareba baši paluni bihasardi len ki Europa“

Vjosa ki purabali Albania si jekhutni len savi tromale thavdela ki Europa thaj si džanli mile dživdipange. Numa, i balkaneskiri holi trujal i hidroenergia čhivela teli darutnipe o avutnipe taro sahno harnothan.

Si strano melodia ko bairja tari Vjosa-jekfaratar mudro thaj haotikani. I bari buka taro pani amalinela e buznjengere kamabanaja. Thaj tgani nuri.na salde taro džanvaria numa thaj taro bakhrari Kadri.

“Ov dela zori ola te giljaven!” asala o Eduart, panda jek nakhrari kova sakodive phiravela akate e nakhren. Džikana o dživdutne taro harnothan šaj te den pe godi, I bavlal legarela akale mudripaskere kakofonia taro jek lenjakoro bairi dži aver.

O Kadri thaj o Eduart si bijame ko Kute, zamanengoro gavoro harnekaštorencar ko harnothan tari Vjosa. Buteder dživdutne taro Kute thaj aver gava paše dži len si agrareskere bukjarne kola dživdinena taro ple kulture thaj hajvania thaj o butipe biknena ole profiteske.

Numa, akava purano dživdipaskoro čhani sigate šaj te agorkerel.

² Autoria: Marion Dautry, Margaux Benn, from 24.08.2017, haing: <https://www.dw.com/en/the-fight-for-europes-last-untamed-river/a-40044174>

Flamingo thaj jagule

Duj bare hidrocentrale planirinena pe ko pašutne dizja kalivač thaj Počem. Te tamirgje pe brane ka panjaren pe mile hektaria harjale thana thaj butikeribaskiri phuv, paldindor mile familie taro pumare khera.

„But darava soske na džanava niso numa te dajanav man e buznejenge“, vakergrja o Kadri bašo DW.
„I brana ka iranel amare dživdipa, oj ka iranel sa“.

Jekajek, ka ruminel o paluno, baro, tromalo thavdutno lenjakoro sistemi avral tar Europa, avral tar Arktiko.

E Vjosakoro lungipe si trujal 270 kilometria, taro plaina ki utarali grcia, kori pherde harnipa ki purabali Albania thaj Joneskiri Samudra. Čhivde si kanjonencar, džazirencar thaj kokaloncar kola dena e regioneske o „pejsaži“, „e Europakoro vunato vilo“.

Sar thaj bazikano panjeskoro haing bašo panjeskoro agrari, ov jekajek si maškar baši biodiverziteti, kher tari biarakhli europakiri jagula thaj o pobaro flamingo.

O vigjanale manuša vakerena kaj šaj te ovel kherutno taro baro gendo aver endemikane čhania. Nane kerdo nisavo hor biologikano rodiljaripe, a o tamiribe brane ka mujalkerel e vigjanale manušen te dikhljaren o dživdipaskoro than sar bisansaralo panjalo drom.

Balkaneskiri hidroenergia

Taro balkaneskoro regioni planirime ja tamirinena pe trujal 2.700 hidrocentrale. Aso o rapporti taro dekemvri 2015 berš tari rig taro finansiakoro kontrolori Bankwatch trujal ekvaš tar akala proektia si ko arakhle naturakere regionia.

I grupa bašo dživdipaskoro maškar EkoAlbania identifikingja 45 proektia bašo hidroelektrane pali lungipe tari Vjosa, kola ka transformirinen o kotora tari len ko kaskade, mujalkerena o ekosistemia thaj andarena mile manušen te džan ko egzodus.

But taro proektia datirinena tari dalga koncesie baši tikne hidroelektrane dende ko 2000-ta, kotorvaleste sar džovapi taro barjardo interesie ki EU baši nevjaripaskiri energija.

Aso „Pippa Gallop“ taro Bankwatch, odova sine jekajek nevo šajdipe bašišubelime phanlelafia, špekulacie thaj nepotizmo, notikerde taro lokalna elite soske o favoririme tarife garantirinena leiba bašo tikne hidrocentrale“.

I Albania thaj i Bosna thaj Hercegovina ikalgja buteder cidljariba maškar 2006 thaj 2009 berš.

O regioni arakhela pe korupcija. Thaj džikote o principia bašo finansiakoro suporti baši nevjaripaskiri energiia si ažuririme ki EU, o Paščimalo Balkani panda ačhola palpale e reformencar.

Mangindor te barjaren o thanleibe taro nevjaripaskere hainga ko lengere portfolia thaj te sikaven nišankeribe ki „tranzicia tari harjali energiia“, o paščimaleevropakere fondia-saikerindor thaj o maškardžijaneskere zuraribaskere banke-istemalkerena akava.

Historikani došakerin

O Olsi Nika, egzekutivakoro dikrektori ki EkoAlbania, vakerela kaj o pobavale evropakere phuvja silen tromalipe e ekologikane standardencar ko „phuvja kišle pervazea kote so o leveloja tari demokratia si harne, a i korupcia si uči“.

„I hidroenergiia si nevjaribaskiri, numa nane harjali“, vakergja ov bašo DW. „Thaj o čhani koleste odova kerela pe, ulavdeste ko Balkani, definitivno nane ekologikano“

O organizacie taro dizutnikano sasoitnipe sine nesave kamijabea phanlo e hidroenergetikane proektencar ko arakhle regionia. Ko maj persi berš, o adalati angja adalateskiri decizia mamuj o tamiribe I hidroelektrana ko Počem, ki avgo došakerin baši dživdipaskoro maškar ko Albian.

Numa, I mareba si dur tar agorkerdi. O Ministeriumi baš energetika dengja rovljarin ki decizia. Thaj salde nekobor kurke majgeči šurargja nevi puterdi akharin baš investitoria ki dujto brana, planirime ko Kalivač“

Taro kana ka drabaren I statia arakhen kola lafjorja si faktia, a kola gndipa:

Fakti	Gndipe

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO
ROMANO TERNIPE

KOTOR 22

22.1 Inovativno gndipe

Drabar o avutno teksti:

I Denisa rodeda buti majlungs vakti. Ola si la agorkerdi maškaruni sikljovni, a nekobor masek ničaleste bičhalela aplikacie baši buti džipherinenge kola si jekajek lakere džandipancar numa ko jek vakti šaj te den lačho masekoskoro pokinibe thaj lače bukjarne šartia. Gdninela sine kaj i administrativno buti ki kancelaria ka ovel lake šukar. Oj si terni thaj mangela te sikljol neve bukja. Numa, lakere zoria baši rodipe buti na dena lače rezultatia. Oj sine akhardi ko nekobor intervjeta bukjake, numa sa o potencialna butidendutne sikavena lakoro nanipe džandipa baši jabane čhibja thaj kompjutereskere džandipa sar šerutno nanipe baši leibe buti. I Denisa nikana na lelja pozitivno džovapi taro jek intervju bukjake kote so geli. Akava ko baro napi lelja lakoro kuraži. Lelja te gajlinel pe. Valjani sine lake buti ki te šaj te hošinel pe biathinali, numa jekajek te pomaškarel e familiake e kherutnipaskere hardžipancar. Oj nesavo vakti gndinela te hramonel pe ko kursi thaj te sikljol nesave džandipa. Numa, bizi buti, akava vakerela sine kaj zaruri si te rodel love tari pi daj em dat kolen isi prebut bukja gajlibaske. Ko paluno vakti, lakiri daj dikhela te del la godi te kerel buti ki lokalno fabrika bašo tekstili, te kerel buti sar sivutni. I buti na rodeda čibjakere ja kompjutereskere džandipa thaj oj šaj te šurarel sakova vakti. Numa, akaja buti sine phari, a e masekoskoro pokinibe but tikno. Oj džanelo odova soske nekola lakere amala kerena buti odothe. Oj čače na mangela akaja buti, numa na džanelo so te kerel...

Dikhen o sikavina taro treneri.

Hramone o bahankerdo čhinavibe baši Denizakoro problemi. Ma palemkeren o čhinaviba bahankerde tar aver sikel.

Lafikeren e bahankerde čhinavibange. Gndinen kola si majlače thaj kola ka šaj sine te oven majhari kamijabale.

22.2 Logikane khelina

Rodaja tumendar i khelin bašo mobilna aplikacie : [Skillz – Logical Brain](#), dikhindor tumare trenereskere instrukcie

KOTOR 23

23.1 Publik prezentacia: intervju

O talemi si džaibe poaadrig taro kotora bašo publik lafikeribe.

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Akale talemeste ka praktikuinen i STAR tehnika baši formuliribe džovapia ko pučiba baš intervju.

I tehnika Star si istemalkerutno alati baši formuliribe džovapia ko pučiba baš intervju. Odova kerela pe ko turli kontensktia, tar intervju bukjake dži edukaciakere resarina.

O metodi taro STAR si strukturirime čhania te del pe džovapi ko pučibe baš intervju kova si bazirime ko relaciakere sikaviba baši diskutiribe konkretno situaciake, savaleske, akciake thaj rezultateske tari situacia so vakerena.

S – Situacia: keren deskripcia tari situacia thaj savali so valjani te keren. Zaruri si te keren deskripcia baši nesavi čhipota ja situacia. Oven sigurime te den detalia kober valjani baš intervjueri ki te haljoven. Akaja situacia šaj te ovel tar anglederutni buti, taro volonternikano džandipe ja tari savo te si relavantno čhipota,

T- Savali: Kole resarinate butikergjen?

A – Akcia: Keren deskripcia baš aktivipa so leljargjen ki te ikljoven ki rig e situacija adekvatno sikavibaja o detalia thaj te ikeren o fokusi upri tumende. Kola konkretna pire leljargjen thaj saso sine tumaro konkretno deibe? Oven samale ma te keren deskripcia so kergje o timi ja i grupa kana kerena lafi nesave proekteske, numa odova so čače kerena ole.

R – Rezultti: Keren deskripcia bašo tumare čhipote thaj ma oven ladžutne trujal o leljaribe ašaribe baši tumare aktivitetja. So sine leljardo thaj so siklilen?

Misal pučiba:

1. Vaker mange baši phari decizia so angjan ko paluno berš
2. Vaker mange bašo vakti kana istemalkeren šukar gndipe thaj logika ki te čhinaven problemi
3. Vaker mange čhipota kana sine tumen but bukja ki te keren thaj tumendar rodingja pe te čhiven o prioritetna savalia
4. Den mange misal bašo vakti kana motiviringjen averen
5. Keren deskripcia bašo vakti kana adžikergjen potencialna problemia thaj zurargjen preventivna napia
6. Vaker mange čhipota kana kamijabikergjan deibaja godi kamijabale te kere neko te dikhel o bukja tari tli perspektiva.
7. Vaker mange bašo vakti kana sijan sine but kamijabalo baši nesavo konkretno predmeti ki siklajovni
8. Vaker mange baš odova sar kamijabikergjan te ikljove ko agor e savalea dendo ko harno roko.

KOTOR 24

24.1 Aplikacia bašo džandipa: Rolja ki khelin

Akale talemeste ka keren buti barabar tumare grupaja baši problemengoro čhinavibe. O problemi si butikerdo ko Scenari 1/Scenario 2. Dikhen o sikavina thaj agorkeren o talem:

Scenario 1:

Kerena buti ki biradžakiri organizacia bešipaja ko Skopje koja kerela buti ko pošukarkeribe e Romengiri socialno inkluzia. Tumen thaj tumare kolege ka organizirinen trinedivengiri bukjarnikamra baši 15 ternengere bukjarne taro regioni o avutno kurko. Valjani te organizirinen dromaripe, thanakeribe thaj habe ko vaktilungipe tari bukjarnikamra. O sahno budžeti si 6000 evria.

O participantia resena tari Tirana (4 participantia), Solun(3 participantia), Sofia(4 participantia), Beograd (2 participantia) thaj priština (2 participantia). E bukjarnekamrakiri lokacija si Ohrid, Makedonia.

Valjanite agorkeren akala savalia:

1. Kreirinen budžeti bašo thanakeribe, habe thaj dromaripe ko Microsoft Excel(esapikeribe hardži aso specifikane predmetia ja pali dženo);
2. Bičhalen i elektronikani tabela taro Excel e-poštaja dži turistikani agencia(dži grupa). I e-pošta valjani te ovel bičaldi barabar lilea (hazrikerdo ko Microsoft Word) vakerindor o bazikane informacie baš aktivipe, specifikane zaruria thaj detalia kola valjani te en pe ko dikhipe ko planiribaskoro procesi;
3. Komunicirinen detalia baš aranžmania e e-poštaja tari turistikani agencia;
4. Dikhin taro bahania tari turistikani agencia;
5. Vakeren oja/atestikeren e aranžmanenge e turistikane agenciatar

Tumen thaj o džene taro tumaro timi valjani te komunicirinen thaj te keren buti barabar istemalkeribaja i Asana, timi thaj softveri baši vastaribe proektencar.

Scenario 2:

E SIKLENGE BAŠI BIFORMALNIKANI EDUKACIA KI BAZA TARO FUNDAVNE DŽANDIPA BAŠO ROMANO TERNIPE

Butikerena ki turistikani agencia bešipaja ko Skopje. Resela tumenge e-pošta tari biradžakiri organizacia baš organiziribe dromeskere thaj thanakeribaskere aranžmania baši bukjarnikamra savi ka ovel organizirime avutno kurko. Ola ka bičhalen tumenge lengoro budžeti thaj aver detalia phanlo lengere aranžmania. Tumen thaj tumare kolege valjani te organizirinen o dromaripe thaj thanakeribe taro participantia. Ki te agorkeren tumaro savali ka valjani te:

- Rodena thanakeribe thaj fijatia bašo habe ko manglo periodi thaj ki alusardi lokacia(istemalkerindor o Internet eksploreri) thaj alusaren opcie kola si adekvatna ko budžeti kova dela o klienti;
- Kreirinen patrin ko Microsoft Excel ja Microsoft Word, dendor detalia sakonake tar opcie so gndinena baš adekvatna relevantno esapikeribaja bašo sahno fijati pali predmetia thaj bašo participantia
- Komunicirinen o arakhiba tar e-pošta (sar džipherin tari e-pošta) dži klientia thaj te valjani keren o zarurime adaptiriba:
- Atestikeren o aranžmania e klientencar.

Tumen thaj o džene ko tumaro timi valjani te komunicirinen thaj te keren barabarbuti istemalkeribaja i Asana, timi thaj softveri baši vastaribe proektencar.

Ko organiziribe o dromeskere hazrikeriba, šaj te kombinirinen turli čhania taro transporti bašo participantia resarinaja te pheren e budžeteskere limitiriba.

Co-funded by the
Erasmus+ programme
of the European Union

The European Commission's support for the production of this publication does not constitute an endorsement of the contents, which reflect the views only of the authors, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein.